

Schoolkosten in het secundair onderwijs

In het schooljaar 2012-2013 vroeg de VCOV (samen met de andere ouderkoepels) aan 200 ouders om de schoolkosten te inventariseren van hun kind in het secundair onderwijs. Gedurende één schooljaar hielden de ouders alle schoolkosten bij in een online dagboek.

Het schoolkostendagboek bracht aan het licht dat vele scholen inspanningen doen om een ouder- en budgetvriendelijk schoolkostenbeleid te voeren. Toch dwingen de feitelijke schoolkosten ons na te denken over een gepast en voor alle ouders budgetvriendelijk schoolkostenbeleid. Naar school gaan brengt veel extra kosten met zich mee die niet altijd op de schoolfactuur staan maar die vaak wel noodzakelijk zijn. Denk maar aan vervoerskosten, laptop en printer om taken te maken...

Het integrale rapport met info over de methodiek, resultaten en aanbevelingen vind je via deze link. In deze Ouderwijs bezorgen we je een samenvatting.

1. Methodiek

De kandidaten voor het bijhouden van een schoolkostendagboek werden zowel via de gebruikelijke kanalen (website, nieuwsbrief...) als gericht gezocht. Er is geprobeerd alle onderwijsvormen, zoveel mogelijk verschillende studierichtingen en alle leerjaren te betrekken. Volledige representativiteit kon echter onmogelijk bereikt worden binnen dit opzet.

De ouders lijkten de schoolkosten van hun kind op. Elke kost moest ondergebracht worden in een bepaalde categorie.

Naast deze kwantitatieve verwerking werd er ook rekening gehouden met de mening van ouders. Die werd verzameld via opmerkingen in het schoolkostendagboek, focusgroepen en reacties van ouders via mail of telefoon.

2. Resultaten

2.1 TENDENSEN IN DE VERSCHILLENDE JAREN

Als we de vergelijking maken naar gemiddelde uitgaven per jaar, dan zien we dat het eerste jaar en de laatste graad de grootste uitgaven met zich meebrengen. In het eerste jaar zijn vooral de schoolbenodigdheden de grootste uitgavenpost. In het zesde jaar spelen de meerdaagse uitstappen, de ingegeven vervoerskosten voor de auto en de benodigdheden voor specifieke richtingen een rol.

2.2 TENDENSEN IN DE VERSCHILLENDE ONDERWIJSVORMEN

In alle onderwijsvormen blijken de schooleigen kosten veel hoger te zijn dan de niet schooleigen kosten (media, vervoerskosten auto, fiets en openbaar vervoer, de digitale kosten). Deze niet schooleigen kosten zijn echter niet te onderschatten: het gaat over gemiddelde bedragen tot 200 euro.

Bij de ouders die deelnamen aan het schoolkostendagboek, bleken ouders met kinderen in het kso gemiddeld genomen de grootste uitgaven te hebben.

2.3 TENDENSEN IN DE VERSCHILLENDE STUDIERICHTINGEN

Uit de gegevens van het schoolkostendagboek blijkt duidelijk dat er veel verschil is in de uitgaven in de verschillende studierichtingen. De studierichtingen 'sport/paardenhumaniora' en 'hotel' zijn veruit het duurst. Ook Grieks-wiskunde blijkt een dure richting te zijn voor de ouders uit de peiling die kinderen in deze richting hebben. Als we enkel de schooleigen kosten in rekening brengen, dan zien we dat Grieks-wiskunde verdwijnt uit de top van duurste richtingen. Het zijn in die richting voornamelijk de niet schooleigen kosten die sterk doorwegen.

Het valt op dat zowel in de dure als de minder dure studierichtingen alle onderwijsvormen vertegenwoordigd zijn. De kosten voor ouders lijken dus eerder afhankelijk te zijn van de gevolgde studierichting dan van de onderwijsvorm. In elke richting kunnen dure kosten opduiken. Er zijn bepaalde studierichtingen die specifieke (hoge) kosten met zich meebrengen zoals werkmaterialen, specifieke kledij enz. Maar tegelijk zijn er ook genoeg studierichtingen die naar basismaterialen toe weinig extreme kosten vragen, maar die in het totaalplaatje van de ouders toch wel duur zijn. Laptopkosten en dure meerdaagse uitstappen kunnen hier bijvoorbeeld voor aan de basis liggen.

2.4 SOORTEN KOSTEN

We zien dat de schoolboeken en de leefkosten op school de duurste kostencategorieën zijn. (Bij de leefkosten op school zitten ook de internaatkosten vervat. Dat zijn vaak heel hoge bedragen, terwijl die kosten slechts door een beperkt aantal ouders moeten worden betaald.) Hierna volgen de meerdaagse uitstappen, de materialen specifiek aan de studierichting en de uitgaven voor laptop/pc/tablet. Ook de vervoerskosten openbaar vervoer wegen door. Dit is een kost die scholen uiteraard niet verplichten, maar gezien de specificiteit van sommige studierichtingen is het voor ouders vaak noodzakelijk om deze uitgave te doen.

Sommige kosten leiden tot heel wat verontwaardiging bij ouders. Heel vaak bleek dat ouders niet (genoeg) op de hoogte zijn van het nut van bepaalde uitgaven: een vast bedrag voor kopiekosten zonder duiding, atlanten die volgens ouders amper gebruikt worden, studiereizen waarvan de meerwaarde niet duidelijk is, enz.

3. Aanbevelingen en tips

3.1 VOOR DE OVERHEID

Uit het schoolkostendagboek blijkt dat de schoolkosten in het secundair sterk uiteenlopen. Sommige ouders betalen voor hun kind op school het tienvoud van wat een kind op een andere school kost in dezelfde studierichting! Wij menen dat nieuwe beleidsmaatregelen tot een betere beheersing van schoolkosten kunnen leiden.

Een korte samenvatting van onze aanbevelingen voor de overheid:

- Bij nieuwe beleidsmaatregelen in het onderwijs waken over de financiële weerslag hiervan op het budget van de ouders.
- De studietoelage afstemmen op de reële kost van de studierichting.
- Een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs.
- Een verplicht transparant kostenbeheersingsbeleid.
- Meer expliciete aandacht voor schoolkosten door de onderwijsinspectie.
- Een ombudsdienst rond schoolkosten op het niveau van de overheid.

3.2 VOOR DE SCHOLEN

Een goed onthaal en een open participatieklimaat op school vormen een sterke basis voor een goede omgang met schoolkosten. Een integrale aanpak rond schoolkosten kent vele aspecten.

Een korte samenvatting van onze adviezen voor scholen:

- Zorg voor een goede jaarplanning. Start tijdig met het plannen van het volgend schooljaar zodat er een overzicht is van de te verwachten kosten.
- Vraag zo weinig mogelijk tussentijdse en onverwachte kleine bedragen aan ouders die niet op de schoolfactuur staan.
- Investeer in een goede vakgroepwerking, die bewust bezig is met de kostprijs/noodzaak van handboeken, invulboeken, kopies enz.
- Beperk de verkoop van wafels, inzamelacties voor het goede doel enz. Het is een extra uitgave voor ouders waar ze zich vaak verplicht toe voelen.
- Betrek de leerkrachten, ouders, leerlingen bij de opmaak van de schoolrekening.
- Bekijk alternatieven voor de vaak erg dure schoolboeken: huurboeken, tweedehandsboeken, onderhandelingen met uitgeverijen, samenaankopen enz.

3.3 VOOR DE OUDERWERKING

Ouderwerkingen hebben een belangrijke taak in het sensibiliseren, inventariseren en ondersteunen van het schoolkostenbeleid. Blijf niet aan de zijlijn staan!

- Bevraag de ouders over de schoolkosten: wat vinden ze van de bedragen, hebben ze het gevoel genoeg informatie te krijgen enz.

- Bereid de schoolraad voor wanneer er overlegd wordt over de bijdrageregeling in het schoolreglement. Dit is een overzichtslijst van alle kosten die aan ouders worden doorgerekend. De school moet deze lijst aan de ouders bezorgen.
- Zoek inspiratie bij andere ouders/scholen: hoe besparen zij? Surf hiervoor bijv. naar de site van het departement onderwijs of contacteer de VCOV voor meer tips en suggesties.
- Welk steentje kan je als ouderwerking bijdragen: organisatorische hulp bij een tweedehandsverkoop van boeken, hulp bij uitstappen enz.

3.4 VOOR OUDERS

Een korte samenvatting van onze tips en aanbevelingen voor individuele ouders:

- Durf vragen stellen aan de school: welke kosten zijn verplicht en welke niet, wat kan ik al op voorhand aankopen enz.
- Bekijk of je in aanmerking komt voor een schooltoelage of beurs.
- Stel je weerbaar op ten opzichte van onvoorziene kosten die te maken hebben met acties, het spijzen van het sociaal fonds van de school, enz.
- Indien je (financiële) problemen hebt op de school van je kind, neem contact op met een vertrouwenspersoon op school.
- Hou je schoolkosten gedurende het schooljaar bij. Vergelijk het resultaat met wat de school gecommuniceerd heeft en kaart dit indien nodig aan op school of in de ouderraad.

4. Besluit

Schoolkosten zijn voor ouders veel meer dan enkel de schoolfacturen die ze meekrijgen. Er zijn nog veel andere kosten die te maken hebben met schoolgaan. Problematisch hierbij is dat die 'niet-verplichte' kosten in de praktijk vaak niet zo vrijblijvend zijn.

De ingevoerde bedragen van ouders tonen aan dat de ene studierichting meer (studiespecifieke) kosten met zich meebrengt dan de andere, maar de variatie is zeker niet alleen te verklaren door de studierichting. Zo zien we dat eenzelfde studierichting in eenzelfde jaar tot meer dan 1000 euro kan verschillen.

De schoolrekening leidt regelmatig tot verontwaardiging bij ouders. Die verontwaardiging heeft vaak te maken met kosten waarvan ouders de relevantie niet zien. Het is duidelijk dat een goede communicatie naar ouders essentieel is.

Er zijn scholen die grondige inspanningen doen om kostenbeheersend te werken en die hierbij verder kijken dan enkel de verplichte kosten. Het gaat dan over scholen die ook investeren in een goede communicatie naar ouders en die samen oplossingen zoeken voor de soms zeer hoge kosten die verbonden zijn aan een bepaalde studierichting. Deze inspanningen worden heel sterk geapprecieerd door ouders!

Ouderwerkingen zetten zich vaak mee in om de financiële lasten voor een school of voor de leerlingen te verlichten. Wij juichen dit engagement van ouderwerkingen toe, maar vragen ervoor te waken dat de ouders niet (financieel) overbevraagd worden. Een goed kostenbeheersingsbeleid is een beleid waarin alle betrokkenen gekend en gerespecteerd worden om de verantwoordelijkheid die ze hierin kunnen opnemen: het schoolteam, de leerlingen én hun ouders.

VCOV, september 2014